

УДК 311.1:330.4:658

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.197.217-225>**Ратушна О.П.**

кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

Ratushna Olha

PhD. in Economic Sc.

Uman National University of Horticulture

<https://orcid.org/0000-0002-0843-3017>**Матрос О.М.**

кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

Matros Olena

PhD. in Economic Sc.

Uman National University of Horticulture

<https://orcid.org/0000-0001-7133-4700>**Черняк М.В.**

Уманський національний університет садівництва

Cherniak Mykola

Uman National University of Horticulture

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ПРИ ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНОМУ АНАЛІЗІ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ

Розрахункові відносини підприємства є важливою складовою його діяльності. Встановлено, що найбільш поширеним методом оцінки стану розрахунків є коефіцієнтний аналіз, причому дослідженню їх впливу на фінансовий стан підприємства приділено незначну увагу. Це не дозволяє обґрунтовано оцінити та охарактеризувати ситуацію, виявити слабкі місця в управлінні та запобігти негативним наслідкам.

Для встановлення впливу та визначення взаємозв'язку платіжної дисципліни та фінансового стану підприємства побудовано множинну регресійну модель з існуванням тісного взаємозв'язку між обраними показниками.

Це дозволило більш об'єктивно оцінити ефективність управління станом розрахунків за тривалий період часу, визначити характер взаємозв'язків та мати можливість прогнозу майбутніх значень досліджуваних показників.

Ключові слова: контрагенти, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, статистичний аналіз, економетрична модель.

APPLICATION OF ECONOMETRIC MODELS IN THE ECONOMIC AND STATISTICAL ANALYSIS OF SETTLEMENTS WITH COUNTERPARTIES

An entity's settlement relationships are an important component of its operations. Therefore, the management of receivables and payables requires constant monitoring and attention from management. An important basis for making management decisions is an objective assessment of the state of settlements, which can be implemented through economic and statistical analysis. According to the results of the study, it was found that the most common method is the coefficient analysis, while factor analysis and analysis of the relationship and impact of settlements with counterparties on the financial condition and business performance of the enterprise are less common. The purpose of the study is to investigate the impact of analytical indicators of the status of accounts receivable and accounts payable on the current liquidity of enterprise on the basis of building an econometric model of the relationship.

To assess the status of settlements with counterparties, the article calculates and analyses the turnover ratios of receivables and payables debts, and the liquidity of the researched business entity is determined. To objectively determine the impact and interrelation of the state of the enterprise's payment discipline, a multiple regression model of dependence of the current liquidity of the enterprise and the following factors was built: the ratio of accounts receivable and accounts payable and the share of other operating income in the total income of the enterprise. Further calculations have shown the existence of a close relationship between the selected indicators, and the Student's F-test has shown the adequacy of

the built model.

The use of two areas of analysis of the state of settlements with counterparties: financial analysis of ratios and correlation and regression analysis allowed to form an objective assessment of it. It has been found that the use of only coefficient analysis does not allow a detailed assessment of the situation at the enterprise and its characterisation, identification of weaknesses in management, and prevention of negative consequences. Therefore, the addition of correlation and regression analysis allowed to assess the effectiveness of management of the status of settlements over a long period of time, determine the nature of the relationships and predict the future value of the studied indicators.

Keywords: counterparties, accounts receivable, accounts payable, statistical analysis, econometric model.

JEL classification: C19, C31, C50

Постановка проблеми. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання значною мірою залежить від стану розрахункової дисципліни з контрагентами. Важливим є постійний контроль за станом розрахунків з дебіторами та кредиторами підприємства, так як вони формують платоспроможність та стан ділової активності. Управління розрахунками з контрагентами є одним з пріоритетних напрямів, оскільки завищені, необґрунтовані обсяги як кредиторської так і дебіторської заборгованостей можуть стати причиною погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання.

При аналізі фінансового стану суб'єкта господарювання важливе значення має показник співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості розрахунків з контрагентами. Оскільки в більшості підприємств саме ці види заборгованості становлять вагомий частку в оборотних активах та поточних зобов'язаннях, тому і визначають значення показника поточної ліквідності підприємства. Важливим залишається об'єктивна аналітична оцінка розрахунків з контрагентами та їх впливу на ділову активність та фінансовий стан.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню методики аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості присвячено багато наукових праць. Зокрема більшість авторів пропонує застосування коефіцієнтного підходу до аналізу розрахунків з контрагентами. Так Павлова Г.Є., Приходько І.П., Волчанська Л.В. [4] в своїх дослідженнях розглядають аналіз дебіторської заборгованості з застосуванням економіко-статистичних методів аналізу як підґрунтя для прийняття управлінських рішень.

Булат Г.В., Гуменюк А.Ф. розглядають можливості удосконалення управління дебіторською заборгованістю на підставі проведеного її аналізу [2].

Савченко О.В., Марцінко Д.В. визначають важливість аналітичної оцінки розрахунків з контрагентами в комплексному підході до аналізу фінансового стану підприємства [7].

Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. розглядають вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан та ділову активність підприємства в частині коефіцієнтного аналізу [8].

Дослідження Бондарчук Н.В., Тімашової А.М. спрямовані на дослідження аналізу як складової управління дебіторською заборгованістю [1].

Праці Рибалко О.М., Бондаренко А.В. спрямовані на дослідження управління кредиторською заборгованістю та роллю обліку і аналізу як інформаційного

джерела прийняття рішень [6].

Проте незначна увага приділена дослідженню взаємозв'язку та впливу розрахунків з контрагентами на фінансовий стан та показники ділової активності підприємства.

Мета статті визначити вплив аналітичних показників стану дебіторської та кредиторської заборгованості на поточну ліквідність підприємства на основі побудови економічної моделі взаємозв'язку.

Виклад основних результатів дослідження. Наявність в підприємстві дебіторської та кредиторської заборгованостей це нормальний процес розрахунків. Проте коли ця заборгованість виходить за межі контролю це стає причиною негативних процесів. Тому управління розрахунками з контрагентами (як дебіторами так і кредиторами) є важливим етапом управлінської діяльності в цілому. При прийнятті управлінських рішень потрібно враховувати всі чинники та причини, які впливають на розрахункові відносини з контрагентами.

Для формування ефективної стратегії управління дебіторською та кредиторською заборгованістю важливою є проведення аналітичної роботи. При цьому використовуються економіко-статистичні методи аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості.

На підставі проведеного дослідження методики аналізу кредиторської заборгованості вважаємо найбільш повними методики, запропоновані Кусиком Н.Л., Шатковською М.С. та Паянок Т., Савченко А.

Кусик Н.Л., Шатковська М.С. пропонує методику аналізу кредиторської заборгованості підприємства, яка включає такі складові компоненти:

1. Визначення частки кредиторської заборгованості в пасиві балансу та оцінка цієї частки.
2. Аналіз динаміки кредиторської заборгованості.
3. Аналіз структури кредиторської заборгованості.
4. Аналіз стану (якості) кредиторської заборгованості. Даний аналіз має два аспекти: а) визначення частки простроченої кредиторської заборгованості в її загальному обсязі, а також заборгованості з терміном понад 3 місяці; б) аналіз кредиторської заборгованості за термінами її виникнення.
5. Аналіз оборотності кредиторської заборгованості (визначення періоду погашення кредиторської заборгованості в днях).
6. Аналіз кредиторської заборгованості за допомогою розрахунку коефіцієнту поточної заборгованості (відношення дебіторської заборгованості до

кредиторської заборгованості) [3].

Аналіз дебіторської заборгованості Паянок Т., Савченко А. пропонує здійснювати відповідно до таких етапів:

1. Аналіз рівня загальної суми дебіторської заборгованості (оцінка загальної суми заборгованості, аналіз рівня, складу та динаміки, вивчення причин виникнення дебіторської заборгованості).

2. Визначення періоду інкасації (аналіз середнього періоду інкасації, оцінка кількості оборотів дебіторської заборгованості).

3. Аналіз складу дебіторської заборгованості (визначення складу дебіторської заборгованості за її видами, терміном погашення, склад простроченої заборгованості та причини виникнення, оцінка безнадійних боргів).

4. Кількісний та якісний аналіз дебіторської заборгованості (регресійний аналіз, рейтингова оцінка

складових дебіторської заборгованості).

5. Узагальнення результатів[5].

Дослідження можливості використання економетричних моделей при аналізі впливу розрахунків з контрагентами на фінансовий стан підприємства ми провели на прикладі ПрАТ «Черкаський КХП».

Розміри дебіторської та кредиторської заборгованості та їхня динаміка прямо чи опосередковано визначають характер управлінських рішень у виробничо-фінансовій сфері, а необ'єктивне оцінювання фактичного стану розрахунків з контрагентами може негативно вплинути на реальну оцінку фінансового стану підприємства. Тому важливим є комплексний підхід до аналізу стану розрахунків з контрагентами.

Основні відносні показники оборотності розрахунків з контрагентами в досліджуваному підприємстві подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості в ПрАТ «Черкаський КХП»

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	відхилення 2023 р. від 2019 р.
Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн.	147715	53138	42900	19642	19368	-128347
Середня дебіторська заборгованість, тис. грн.	127505	120305	117086	125484	101452	-26053
Середня кредиторська заборгованість, тис. грн.	133223	123429	121409	128356	104557	-28666
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.	1,16	0,44	0,37	0,16	0,19	-0,97
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	315	826	996	2332	1912	1597
Коефіцієнт покриття дебіторської заборгованості	0,8632	2,2640	2,7293	6,3886	5,2381	4,3749
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,1088	0,4305	0,3534	0,1530	0,1852	-0,9235
Коефіцієнт покриття кредиторської заборгованості	0,90	2,32	2,83	6,53	5,40	4,4965
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	329	848	1033	2385	1970	1641
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,9571	0,9747	0,9644	0,9776	0,9703	0,0132
Частка дебіторської заборгованості в оборотних активах, %	93,48	95,46	98,36	98,78	96,91	3,42

Джерело: сформовано авторами

Визначення коефіцієнтів передбачає їх характеристику, яка повинна базуватись на певних нормативних значеннях. Проте єдиної думки стосовно таких значень немає, так як кожна галузь чи сфера діяльності має свої

специфічні особливості і єдиний підхід може спричинити необ'єктивність суджень.

Базуючись на проведеному дослідженні Якимової Л.П. та Мацкуляк К.І. [9], як критичний рівень питомої

ваги дебіторської заборгованості в оборотних активах прийнято 40 %: перевищення цього рівня призводить до уповільнення грошового обігу та негативно впливає на платоспроможність підприємства.

Стосовно меж оптимальності співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей зазначені автори визначають їх так:

1) оптимальне значення варіюється в межах 0,9–1,0 (кредиторська заборгованість не повинна перевищувати дебіторську більше ніж на 10 %); рекомендовані оперативні управлінські заходи: контроль поточної політики управління розрахунками;

2) якщо співвідношення $< 0,9$, існує загроза фінансовому стану підприємства за рахунок ймовірності неможливості погашення своїх зобов'язань через відсутність коштів; рекомендовані оперативні управлінські заходи: переглянути джерела фінансування на користь власних коштів;

3) якщо співвідношення > 1 , існує ризик порушення фінансової стійкості через відтік коштів з обороту, що призведе до необхідності залучення кредитів і позик для підтримки виробничо-господарської діяльності підприємства; рекомендовані оперативні управлінські заходи: переглянути вибір контрагентів на користь платоспроможних [9].

За період дослідження в ПрАТ «Черкаський КХП»

спостерігається погіршення всіх показників якості стану дебіторської та кредиторської заборгованості. Це стосується зниження рівня оборотності обох заборгованостей і як наслідок зростання періоду погашення заборгованостей дебіторів та кредиторам підприємства.

Як бачимо питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах має критичне значення, майже всі оборотні активи це непогашена дебіторська заборгованість. Це має негативний вплив на платоспроможність підприємства, так як несплата заборгованостей покупцями зумовлює недостатній обсяг грошових коштів для виконання зобов'язань перед кредиторами.

Що стосується співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей то за період дослідження в підприємстві спостерігається його оптимальний розмір: від 90 до 100 %. Це обумовлено однаковими темпами зміни суми заборгованостей. Тому якщо робити висновок лише за цим показником і не враховувати інші можна зробити необ'єктивний висновок про стан розрахункової дисципліни. Саме цей показник значною мірою впливає на рівень поточної ліквідності підприємства, який також знаходиться в оптимальних межах (табл. 2). Тому варто з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки рівня поточної ліквідності підприємства та факторів, які визначають його рівень за допомогою побудови економетричної моделі взаємозв'язку.

Таблиця 2

Показники ліквідності в ПрАТ «Черкаський КХП»

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. від 2019 р.
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн..	35	524	60	165	69	34
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	127505	113106	121067	129901	73004	-54501
Запаси, тис. грн..	5926	1878	1117	1437	4638	-1288
Поточні зобов'язання, тис. грн..	133226	113910	128883	127529	81586	-51640
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0003	0,0046	0,0005	0,0013	0,0008	0,0006
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,9573	0,9975	0,9398	1,0199	0,8957	-0,0617
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,0018	1,0140	0,9485	1,0312	0,9525	-0,0493

Джерело: сформовано авторами

Нами було обрано 14 показників, які мають вплив на показник поточної ліквідності та характеризують розрахункову дисципліну підприємства: Y – поточна ліквідність підприємства, та факторів впливу: $X1$ – частка дебіторської заборгованості в оборотних активах; $X2$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.; $X3$ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, об.; $X4$ – співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості; $X5$ – тривалість одного обороту оборотних активів, днів; $X6$ – період погашення дебіторської заборгованості, днів; $X7$ – період погашення кредиторської заборгованості, днів; $X8$ – рентабельність реалізації продукції, %; $X9$ – частка

іншого операційного доходу в загальних доходах підприємства, %; $X10$ – частка інших операційних витрат в загальній сумі витрат підприємства, %; $X11$ – частка інших витрат в загальній сумі витрат підприємства, %; $X12$ – частка чистого доходу від реалізації продукції, %; $X13$ – частка собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), %; $X14$ – коефіцієнт оборотності запасів, об.

Для встановлення взаємозв'язку результативної ознаки Y (поточна ліквідність) та факторів впливу та виявлення явища мультиколінеарності зав'язків між факторними ознаками було сформовано кореляційну матрицю (табл. 3).

Таблиця 3

Кореляційна матриця

	Y*	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14
Y*	1														
X1	0,83	1													
X2	-0,84	-0,89	1												
X3	-0,20	-0,32	0,47	1											
X4	0,84	0,99	-0,89	-0,30	1										
X5	0,45	0,57	-0,61	-0,83	0,55	1									
X6	0,57	0,73	-0,73	-0,76	0,71	0,97	1								
X7	0,53	0,71	-0,69	-0,75	0,69	0,97	0,99	1							
X8	-0,44	-0,75	0,64	0,25	-0,74	-0,41	-0,54	-0,5	1						
X9	0,63	0,51	-0,56	-0,53	0,51	0,69	0,70	0,68	0,03	1					
X10	-0,13	-0,26	0,02	-0,35	-0,26	0,14	0,03	-0,00	0,58	0,36	1				
X11	0,18	0,25	0,03	0,25	0,27	-0,33	-0,22	-0,21	-0,07	-0,06	-0,31	1			
X12	-0,55	-0,42	0,44	0,55	-0,41	-0,68	-0,67	-0,65	-0,12	-0,98	-0,39	0,01	1		
X13	0,08	0,19	-0,11	0,17	0,17	0,11	0,16	0,19	-0,59	-0,28	-0,81	-0,28	0,35	1	
X14	0,27	0,55	-0,28	0,08	0,54	0,01	0,15	0,16	-0,57	-0,02	-0,56	0,53	0,03	0,27	1

Джерело: сформовано авторами.

Найтісніший взаємозв'язок було виявлено між поточною ліквідністю та чотирма факторами впливу: X1 – частка дебіторської заборгованості в оборотних активах; X2 – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.; X4 – співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості; X9 – частка іншого операційного доходу в загальних доходах підприємства, %. Проте між даними факторами спостерігається значний рівень мультиколінеарності (тісний взаємозв'язок факторних ознак між собою). Тому для підвищення

рівня адекватності регресійної моделі варто максимально усунути взаємодіючі фактори. В нашому випадку це фактори X1 – частка дебіторської заборгованості в оборотних активах та X2 – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об. Тому для побудови економетричної моделі взаємозв'язку рівня поточної ліквідності підприємства ми залишили фактори X4 – співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості та X9 – частка іншого операційного доходу в загальних доходах підприємства, % (табл. 4).

Таблиця 4

Вихідні дані для побудови моделі рівня поточної ліквідності підприємства

Роки	Коефіцієнт поточної ліквідності	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Частка іншого операційного доходу в загальних доходах підприємства, %	$Y = 0,8007 + 0,1716X4 + 0,0021X9$
	Y	X4	X9	
2013	0,7848	0,2975	1,9009	0,855743
2014	0,8002	0,1548	1,4864	0,830385
2015	0,899	0,3166	1,0541	0,857242
2016	0,9341	0,467	0,84055	0,882602
2017	0,9536	0,4899	14,5379	0,915296
2019	1,0018	0,9571	3,95	0,973233
2020	1,014	0,9747	20,27	1,010526
2021	0,9485	0,9644	2,28	0,970979
2022	1,0312	0,9776	35,44	1,04288
2023	0,9525	0,9703	8,17	0,98436
сума	9,3197	X	X	9,323248

Джерело: сформовано авторами

Використовуючи електронні таблиці MS Excel ми отримуємо результат регресійного аналізу (табл. 5).

За результатами, які ми отримали можна судити про досить тісний зв'язок ($R = 0,878$) між поточною ліквідністю підприємства та факторами: співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості та частки

іншого операційного доходу в загальних доходах підприємства, %. Коефіцієнт детермінації визначає, що 77 % рівня поточної ліквідності підприємства залежить від обраних факторів, решта – вплив не врахованих в дану модель чинників.

Таблиця 5

Результати регресійного аналізу						
SUMMARY OUTPUT						
<i>Regression Statistics</i>						
Multiple R	0,878755					
R Square	0,772211					
Adjusted R Square	0,707128					
Standard Error	0,04518					
Observations	10					
ANOVA						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>	
Regression	2	0,048439	0,02422	11,86509	0,005641	
Residual	7	0,014289	0,002041			
Total	9	0,062728				
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
Intercept	0,800694	0,032506	24,63197	4,63E-08	0,723829	0,87756
X Variable 4	0,17161	0,051369	3,340705	0,012408	0,050141	0,293079
X Variable 9	0,00206	0,001541	1,337286	0,222948	-0,00158	0,005704

Джерело: сформовано авторами

Рівень F критерію Стьюдента 11,86 свідчить про адекватність моделі, яка відповідно до розрахованих

параметрів регресії має вигляд:

$$Y = 0,8007 + 0,1716X_4 + 0,0021X_9$$

Зростання рівня коефіцієнта співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості на одиницю зумовить зростання рівня поточної ліквідності на 0,1716, а зростання частки іншого операційного доходу в загальних доходах підприємства на 1 % дозволить підвищити рівень поточної ліквідності на 0,0021. Отже, спостерігається значний взаємозв'язок між ліквідністю підприємства та станом розрахункової дисципліни.

Базуючись на даних кореляційної матриці (табл. 3) було встановлено наявність зв'язку між окремими показниками оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості. За допомогою парних коефіцієнтів кореляції (табл. 6) було визначено взаємозв'язки між:

- коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості (Y) та рівнем рентабельності реалізації продукції (X);

- періодом погашення кредиторської заборгованості (Y) та коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості (X).

Використовуючи можливості електронних таблиць MS Excel ми сформували регресійні моделі взаємозв'язку (рис. 1, 2).

Коефіцієнт детермінації при поліноміальній моделі становить 60 %, що свідчить про доцільність для прогнозування рівня коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості застосування нелінійної моделі.

Степеневая функція більш адекватніше описує взаємозалежність між періодом погашення кредиторської заборгованості та коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості. Коефіцієнт детермінації при степеневій моделі становить 88,87 %. Тому для прогнозування більш доцільно застосовувати саме її.

Таблиця 6

Вихідні дані для парних коефіцієнтів кореляції

Роки	Взаємозв'язок коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості та рентабельністю реалізації продукції		Взаємозв'язок між періодом погашення кредиторської заборгованості та коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості	
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.	Рентабельність реалізації продукції, %	Період погашення кредиторської заборгованості, днів	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.
	у	X1	у	X1
2013	2,2314	31,94	242	2,2314
2014	3,4821	39,03	196	3,4821
2015	2,2136	21,17	255	2,2136
2016	1,1883	28,32	202	1,1883
2017	1,0975	37,74	196	1,0975
2019	1,1585	13,18	329	1,1585
2020	0,4417	22,86	847	0,4417
2021	0,3664	-5,09	1032	0,3664
2022	0,1565	20,06	2385	0,1565
2023	0,1909	0,16	1970	0,1909

Джерело: сформовано авторами

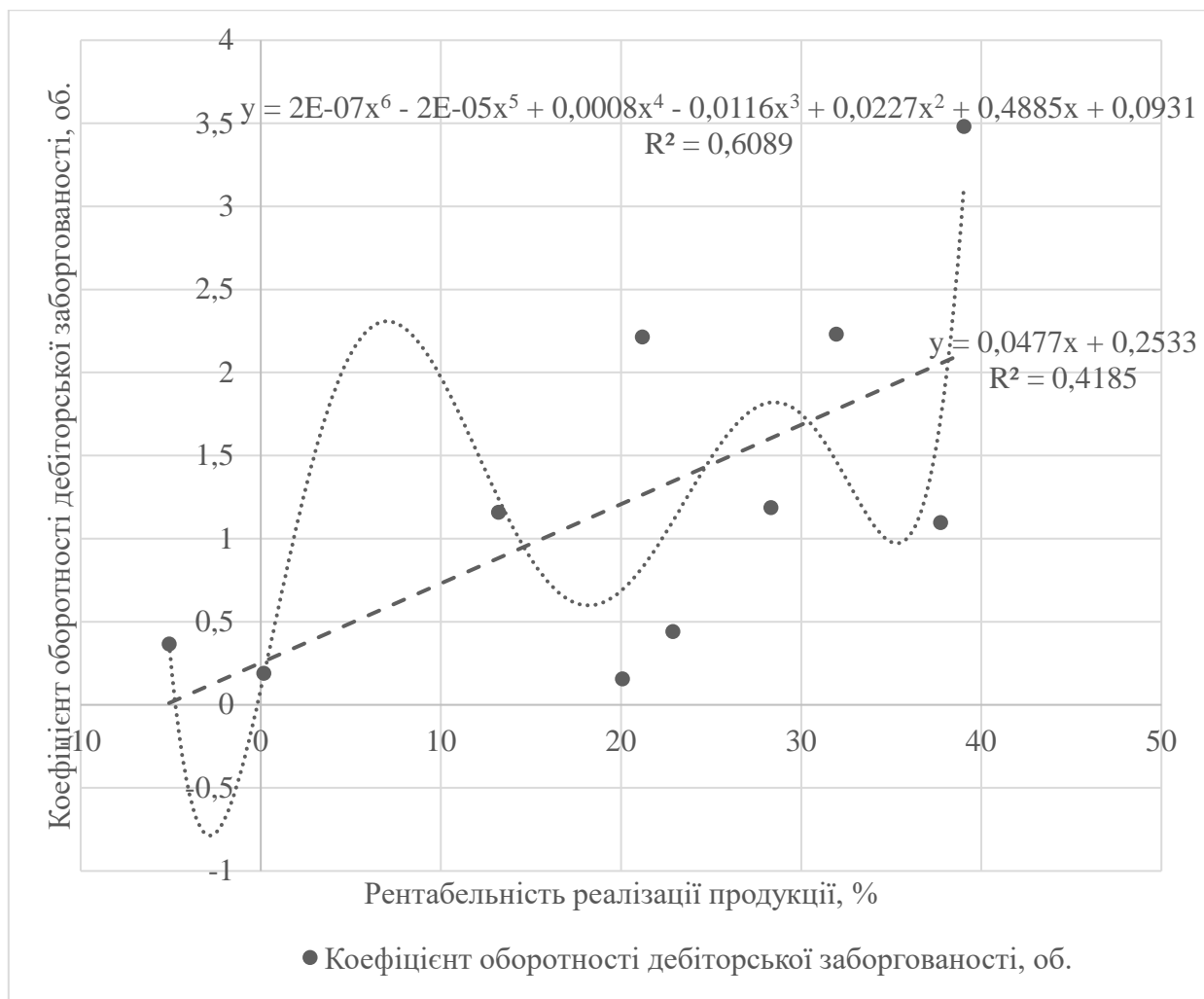

Рис. 1. Моделі взаємозв'язку коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості та рівня рентабельності реалізації продукції

Джерело: розроблено авторами

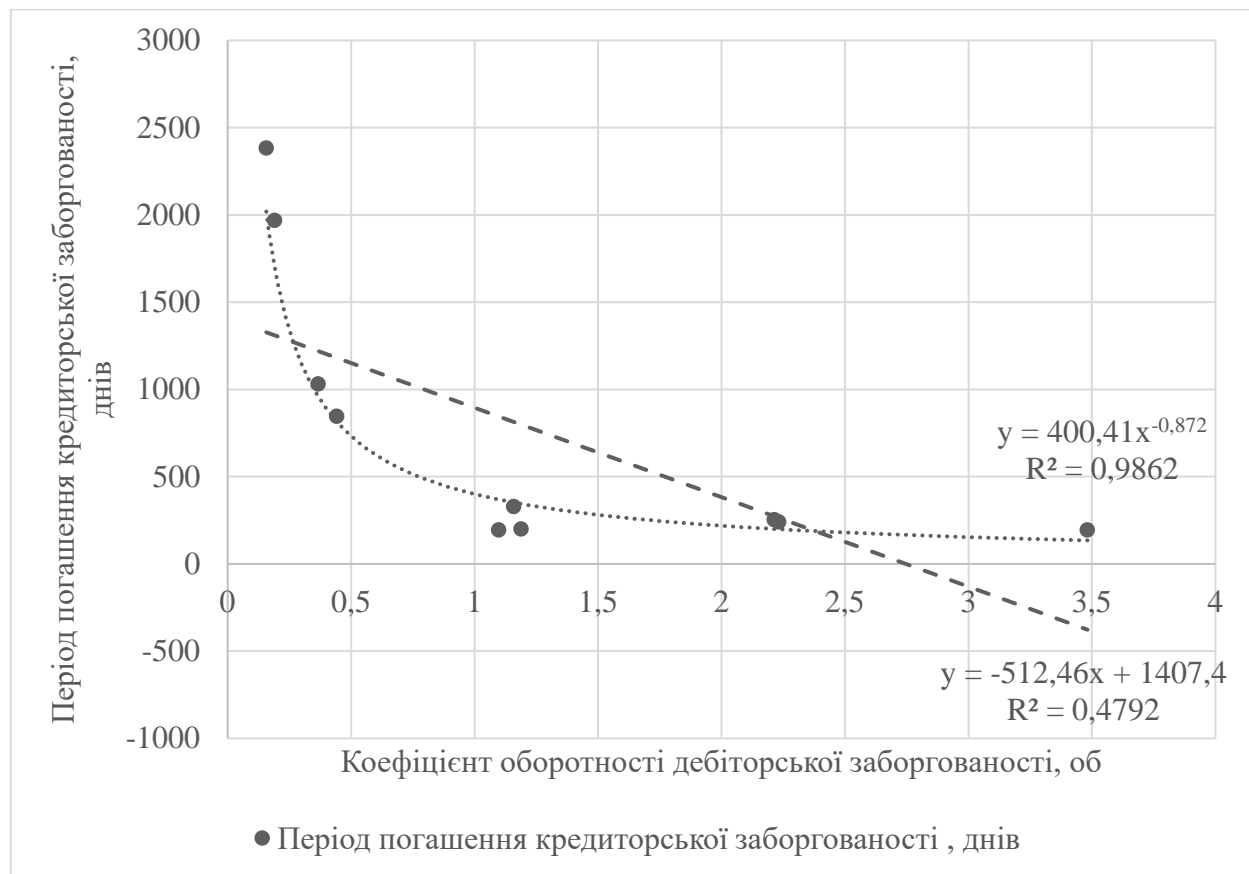

Рис. 2. Моделі взаємозв'язку між періодом погашення кредиторської заборгованості та коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості

Джерело: розроблено авторами

Висновки. Застосування двох напрямів аналізу стану розрахунків з контрагентами: фінансового аналізу коефіцієнтів та кореляційно-регресійного аналізу дозволяє сформулювати об'єктивну його оцінку. При цьому ми бачимо, що застосування лише коефіцієнтного аналізу не дає можливості детально оцінити ситуацію на підприємстві та охарактеризувати її, визначити слабкі сторони в управлінні, запобігти негативним наслідкам. Тому доповнення кореляційно-регресійним аналізом дозволить оцінити ефективність управління станом розрахунків протягом тривалого часу,

визначити характер взаємозв'язків та спрогнозувати на майбутнє розмір досліджуваних показників.

Проведений комплексний аналіз стану розрахунків з контрагентами, дозволяє стверджувати про значні проблеми в підприємстві. Значне зростання періоду погашення дебіторської заборгованості негативно впливає на стан розрахунків з постачальниками. Окремі заборгованості за терміном погашення уже відносяться до категорії безнадійних боргів. Тому важливо переглянути політику підприємства щодо управління розрахунками з контрагентами.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук Н.В., Тімашова А.М. (2019). Модель аналізу дебіторської заборгованості: основні показники. Проблеми системного підходу в економіці, Вип. 3(2). С. 170-177.
2. Булат Г.В., Гуменюк А.Ф. (2020). Аналіз дебіторської заборгованості та напрями удосконалення управління нею. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, № 1. С. 222-226.
3. Кусик Н.Л., Шатковська М.С. (2019). Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління, Т. 18. Вип. 2. С. 105-119
4. Павлова Г.Є., Приходько І.П., Волчанська Л.В. (2019). Аналіз дебіторської заборгованості та вдосконалення процесу управління нею. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Економічні науки, Вип. 4. С. 46-56.
5. Паянок Т., Савченко А. (2017). Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за допомогою економіко-математичних методів. Економіст, № 3. С. 7-32.
6. Рибалко О.М., Бондаренко А.В. (2022). Облік кредиторської заборгованості та її аналіз. Проблеми економіки, № 3. С. 137-142.
7. Савченко О.В., Марцінко Д.В. (2017). Сутність та оцінка управління дебіторською та кредиторською

заборгованостями в межах аналізу фінансового стану підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, № 6(1). С. 181-185.

8. Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. (2022). Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. Проблеми системного підходу в економіці, Вип. 2. С. 116-125.

9. Якімова Л.П. Мацкуляк К.І. (2018). Аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами в контексті забезпечення платоспроможності підприємства. Проблеми економіки, № 2. С. 396-402.

References:

1. Bondarchuk N.V., Timashova A.M. (2019). Modelj analizu debitorsjkoji zaborghovanosti: osnovni pokaznyky [Receivables analysis model: key indicators]. Problemy systemnogo pidkhodu v ekonomici, No. 3(2). Pp. 170-177.

2. Bulat Gh.V., Ghumenjuk A.F. (2020). Analiz debitorsjkoji zaborghovanosti ta naprjamy udoskonalennja upravlinnja neju [Analysis of receivables and ways to improve their management]. Visnyk Khmeljnjcjkogho nacionaljnogho universytetu. Ekonomichni nauky, No. 1. Pp. 222-226.

3. Kusyк N.L. Shatkovs'jka M.S. (2019). Upravlinnja kredytorsjkoju zaborghovanistju pidpryjemstva: oblikovo-analitychnyj aspekt [Management of accounts payable of an enterprise: accounting and analytical aspect]. Rynkova ekonomika: suchasna teorija i praktyka upravlinnja., No. 18(2). Pp. 105-119.

4. Pavlova Gh.Je., Prykhodjko I.P., Volchans'jka L.V. (2019). Analiz debitorsjkoji zaborghovanosti ta vdoskonalennja procesu upravlinnja neju [Analysing receivables and improving the receivables management process]. Visnyk Cherkasjckogho nacionaljnogho universytetu imeni Boghdana Khmeljnjcjkogho. Serija : Ekonomichni nauky No. 4. Pp. 46-56.

5. Pajanok T., Savchenko A. (2017). Analiz debitorsjkoji zaborghovanosti pidpryjemstva za dopomoghoju ekonomiko-matematychnykh metodiv [Analysis of accounts receivable of an enterprise using economic and mathematical methods]. Ekonomist, No. 3. Pp. 27-32.

6. Rybalko O.M., Bondarenko A.V. (2022). Oblik kredytorsjkoji zaborghovanosti ta jiji analiz [Accounts payable and their analysis]. Problemy ekonomiky, No. 3. Pp. 137-142.

7. Savchenko O.V., Marcinko D.V. (2017) .Sutnistj ta ocinka upravlinnja debitorsjkoju ta kredytorsjkoju zaborghovanostjamy v mezhakh analizu finansovogho stanu pidpryjemstva [The essence and assessment of accounts receivable and accounts payable management in the analysis of the financial condition of an enterprise]. Visnyk Khmeljnjcjkogho nacionaljnogho universytetu. Ekonomichni nauky, No. 6(1). Pp. 81-185.

8. Stepanenko O.I., Dubovyk M.F. (2022). Analiz debitorsjkoji zaborghovanosti, jiji vplyv na finansovyj stan ta dilovu aktyvnistj pidpryjemstva [Analysis of accounts receivable, its impact on the financial position and business activity of the company]. Problemy systemnogo pidkhodu v ekonomici, No. 2. Pp. 116-125.

9. Jakymova L.P. Mackuljak K.I. (2018). Analitychne zabezpechennja upravlinnja rozrakhunkamy z kontrahentamy v konteksti zabezpechennja platospromozhnosti pidpryjemstva [Analytical support for the management of settlements with counterparties in the context of ensuring the solvency of the enterprise]. Problemy ekonomiky, No. 2. Pp. 96-402.